

T.C. ADALET BAKANLIĞI

ADAY MEMUR HAZIRLAYICI EĞİTİMİ

ADLİ VE İDARİ YARGI ADALET KOMİSYONLARININ YAPISI VE İŞLEYİŞİ DERS NOTU

**EĞİTİM DAİRESİ
BAŞKANLIĞI**
DEPARTMENT OF TRAINING

ADLİ VE İDARİ YARGI ADALET KOMİSYONLARININ YAPISI VE İŞLEYİŞİ

1. GENEL OLARAK

Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonları ile Bölge İdare Mahkemesi Adalet Komisyonlarının kuruluş ve görevleri, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 113, 114 ve 115 inci maddelerinde hüküm altına alınmış olup, Bölge Adliye Mahkemesi Adalet Komisyonları ise 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 31 inci maddesi ile kurulmuşlardır.

Adalet komisyonları, idarî birimdir. Yargılama faaliyetleri bulunmamaktadır. Yaptıkları görev idarî işlem niteliğinde olup, Anayasanın 125 inci maddesi gereğince yargı denetimine tabidir.

Her ağır ceza merkezi, bölge idare mahkemesi ve bölge adliye mahkemesi nezdinde adalet komisyonu bulunmaktadır.

Hâlen 139 ağır ceza merkezinde 139 adlî yargı adalet komisyonu, faal olan 7 bölge idare mahkemesinin bulunduğu yerde idarî yargı adalet komisyonu ile faal olan 9 bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerde, bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu bulunmaktadır.

2. Adalet Komisyonlarının Kuruluşu

Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonları ile Bölge İdare Mahkemesi Adalet Komisyonlarının kuruluşu 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 113 üncü maddesinde, Bölge Adliye Mahkemesi Adalet Komisyonları ise 5235 sayılı Kanununun 31 inci maddesinde düzenlenmiştir. Komisyonlar üye tamsayısı ile toplanır ve oy çokluğu ile karar verebilirler. Her adalet komisyonunun bulunduğu yerde bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar memurdan oluşan birer büro bulunur.

2.1. Adlî Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonları

Adlî Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonlarının kuruluşu, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 113 üncü maddesinin (a) bendinde düzenlenmiştir. Ağır ceza merkezleri nezdinde kurulmuştur.

Bir başkan, iki asıl, bir yedek üyeden oluşmaktadır. Komisyonun bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcısı komisyonun doğal asıl üyesidir. Komisyon başkanı ile bir asıl üye ve bir yedek üyesi Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca o yer hâkimleri arasından seçilmektedir.

Başkanın yokluğunda komisyona hâkim olan asıl üye başkanlık eder. Başkan ve asıl üyenin yokluğu hâlinde, birinci

sınıfa ayrılma incelemesine tâbi tutulup da ayrılamayanlar hariç, en kıdemli hâkimden başlayarak komisyon oluşturulur. Bu durumda kıdemli olan, komisyona başkanlık eder.

Cumhuriyet Başsavcısının yokluğunda ise kendisine vekâlet eden Cumhuriyet Savcısı komisyona katılır.

2.2. İdarî Yargı Adalet Komisyonları

İdarî Yargı Adalet Komisyonu, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 113 üncü maddesinin (b) bendinde düzenlenmiştir.

İdarî Yargı Adalet Komisyonları; Bölge İdare Mahkemelerinin bulunduğu yerlerde kurulmuştur. Bölge İdare Mahkemesi başkanın başkanlığında, iki asıl ve bir yedek üyesi Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenecek idarî yargı hâkimlerinden oluşmaktadır. Başkanın yokluğunda komisyona kıdemli asıl üye başkanlık eder. Başkan ve asıl üyenin yokluğu hâlinde, birinci sınıfa ayrılma incelemesine tâbi tutulup da ayrılamayanlar hariç, en kıdemli hâkimden başlayarak komisyon oluşturulur. Bu durumda kıdemli olan, komisyona başkanlık eder.

Üyelerden birinin komisyona başkanlık etmesi veya yokluğunda yedek üye komisyona katılır.

2. 3. Bölge Adliye Mahkemesi Adalet Komisyonları

Bölge Adliye mahkemesi adalet komisyonu, 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 31 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi Adalet Komisyonları; Bölge adliye Mahkemelerinin bulunduğu yerlerde kurulmuştur. Bölge adliye mahkemesi başkanının başkanlığında, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca daire başkanları arasından belirlenen bir asıl üye ile bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısından oluşur. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ayrıca daire başkan veya üyeleri arasından bir yedek üye belirler.

Başkanın yokluğunda en kıdemli daire başkanı, Cumhuriyet başsavcısının yokluğunda Cumhuriyet başsavcivekili ve asıl üyenin yokluğunda yedek üye komisyona katılır.

3. Adalet Komisyonlarının Tasarruf Yetkisi Olan Personel ve Memur Kadroları

Kimlerin Adalet Komisyonu memurları olduğu 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 114 üncü maddesinde;

Atamaları doğrudan Bakanlıkça yapılanlar dışındaki adlî ve idarî yargı ile ceza infaz kurumları ve tutuk evleri

personelinin özlük işlerinin adalet komisyonlarınca yapıldığı belirtilmiştir.

Bu kadro unvanları şunlardır:

- Yazı İşleri Müdürü
- İdarî İşler Müdürü
- İnfaz ve Koruma baş memuru
- Memur
- Ambar Memuru
- Emanet Memuru
- İnfaz ve Koruma Memuru
- Santral Memuru
- Satın alma Memuru
- Tebligat Memuru
- Tahsildar
- Cezaevi Kâtibi
- Zabıt Kâtibi
- Veznedar
- Şoför
- Sağlık Memuru
- Hayvan Sağlığı Memuru
- Tekniker
- Teknisyen
- Teknisyen Yardımcısı

- Hizmetli
- Aşçı
- Kaloriferci
- Bekçi
- Mübaşir

4. Adalet Komisyonlarının Görevleri

4.1. Adalet komisyonlarının görevleri 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 114 üncü maddesinde;

4.1.1. İlk defa Devlet memurluğuna atanacaklardan merkezî sınavda başarılı olanların Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği hükümlerine göre düzenlenecek sözlü ve gerektiğinde uygulamalı sınavlarını yapmak, hukuk fakültesi ve adalet meslek yüksekokulu mezunlarına öncelik tanımak kaydıyla başarılı olanların atanmalarını teklif etmek.

4.1.2. Aslî Devlet memurluğuna atanmaları, sicil ve disiplin işlemleri, görevden uzaklaştırılmaları, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlemlerini bu Kanun ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ilgili mevzuat hükümlerine göre yerine getirmek.

4.1.3. Naklen veya hizmet gereği atamasını, ilgili mahkeme başkanı, hâkim veya Cumhuriyet savcısının görüşünü alarak, yetki alanı içerisinde yapmak.

4.1.4 Geçici olarak görevlendirmesini, yetki alanı içerisinde altı ayı geçmemek üzere yapmak.

4.1.5. Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek olarak ifade edilmiştir.

Buna göre Adalet komisyonları; 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun özel hükümleri ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği, Adalet Bakanlığı Görevde Yükselme Yönetmeliği ve ilgili mevzuat uyarınca, ilgili personelin;

- Atama teklifi
- İlerleme ve yükselme,
- Aylık sosyal hak ve yardımları,
- Disiplin,
- Görevden uzaklaştırılmaları,
- Yetki alanındaki geçici görevlendirilmeleri,
- Buldukları yargı çevresi içinde nakilleri,

İşlemleri ile 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu uyarınca izleme kurulları üyelerinin seçimini yaparlar.

İlk defa Devlet memurluğuna atanması teklif edilen personelin atanmaları Bakanlık onayı ile tamamlanır. Bu personelin atanması, eğitilmesi ile ilgili usûl ve esaslar yönetmelikte gösterilir.

Bu madde kapsamındaki personeli, ilgili adalet komisyonunun muvafakati, teklifi veya hizmetin gereği olarak başka bir adalet komisyonunun yetki alanına naklen atama veya geçici olarak görevlendirme yetkisi Adalet Bakanlığına aittir.

4.2. 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 115 inci maddesinde;

Herhangi bir nedenle görevine gelemeyen hâkimin yerine, bu hâkim görevine başlayıncaya veya Hâkimler ve Savcılar Kurulunca yetkilendirme yapılıncaya kadar, o yerdeki hâkimler arasından, Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi ile İdari Yargı adalet komisyonu başkanına zorunlu hallerde görevlendirme yetkisi tanınmıştır.

Bölge Adliye Mahkemelerinde ise, hukukî veya fiilî nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden kıdem ve sıraya göre üye görevlendirme yetkisi Bölge Adliye Mahkemesi Başkanına verilmiştir. (5235 sayılı Kanun md.34/4)

EĞİTİM DAİRESİ
BAŞKANLIĞI
DEPARTMENT OF TRAINING

EĞİTİM DAİRESİ
BAŞKANLIĞI
DEPARTMENT OF TRAINING

EDOB